

گزارش علمی کوتاه

اولین گزارش زنبور (*Dolichomitus kriechebaumeri* (Hymenoptera: Ichneumonidae) پارازیتوئید لاروسوسک شاخک بلند *Cerambyx dux* در ایرانحبیب عباسی پور^۱، غلامحسین حسن شاهی^۱ و ریجیو جوسیلا^۲

۱- گروه گیاه پزشکی دانشگاه شاهد- تهران

۲- موزه جانورشناسی- دانشگاه تورکو - فنلاند

مسئول مکاتبات: حبیب عباسی پور habbasipour@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۹۱/۷/۲

۱۰۵-۱۰۳ (۱) ۹۱

تاریخ پذیرش: ۹۱/۱۱/۱۶

چکیده

طی نمونه برداری هایی که از باغ های زردآلوی مناطق شمالی استان فارس انجام گرفت یک پارازیتوئید لاروی سوسک شاخک بلند روزاسه شناسایی شد. این گونه با نام علمی *Dolichomitus kriechebaumeri* (Hym.: Ichneumonidae: Pimplinae: Ephialtini) تاکنون از ایران گزارش نشده است و برای اولین بار از ایران از روی این آفت گزارش می گردد.

واژه های کلیدی: سوسک شاخک بلند، *Dolichomitus kriechebaumeri*، پارازیتوئید، ایران

شد. این نمونه از شهرستان های بوانات و خرمبید و در بهمن و اسفند ماه سال ۱۳۹۰ از لاروهای زمستان گذران *Cerambyx dux* جمع آوری شد. این گونه توسط نگارنده ی سوم، دکتر جوسیلا از موزه ی جانورشناسی بخش تنوع زیستی و علوم زیست محیطی دانشگاه تورکو کشور فنلاند شناسایی شد.

گونه ی *D. kriechebaumeri* پارازیتوئید داخلی (Endoparasitoid) لاروی می باشد که از روی لارو چندین گونه از سخت بالپوشان (خصوصاً خانواده ی Buprestidae) شامل *Anthaxia sphenoptera tappesi* Marseul، *Anthaxia caucasica manca* L. از باغات هلو، آلو و گیلاس گزارش شده است (Bolu, 2008; Aubert, 1969; Kalashyan, 1984; Cinar et al., 2004). هم چنین به عنوان پارازیتوئید لاروی شب پره *Cydia molesta* (Busck.) (Lep.: Olethreutidae) گزارش شده است (Altay, 1966). این گونه متعلق به زیرخانواده ی Cheloninae می باشد.

به منظور شناسایی پارازیتوئیدهای لاروی سوسک شاخک بلند (*Cerambyx dux* Fald. (Col.: Cerambycidae) در مناطق شمالی استان فارس، نمونه برداری از باغ های زردآلوی این مناطق در سال ۱۳۹۰ صورت گرفت. شاخه های آلوده به لارو آفت به آزمایشگاه انتقال داده شده و در شرایط آزمایشگاهی نگهداری شدند. شاخه های حاوی لارو آفت در ظروف پلاستیکی استوانه ای شکل که در آن با توری ارگانزا پوشیده شده بود، قرار گرفت و در شرایط دمایی 25 ± 2 درجه ی سلسیوس، رطوبت نسبی 65 ± 2 درصد و ۱۴ ساعت روشنایی تا زمان خروج حشرات کامل پارازیتوئیدهای احتمالی نگهداری شدند. این نمونه ها به صورت روزانه برای جمع آوری پارازیتوئیدها بررسی و زنبورهای خارج شده در الکل ۷۵ درصد نگهداری شدند. پس از خروج پارازیتوئیدها و شناسایی مقدماتی، به منظور شناسایی نهایی برای محققین خارج از کشور ارسال شد. در میان نمونه ها گونه ی *Dolichomitus kriechebaumeri* (Schulz, 1906) (Ichneumonidae: Pimplinae: Ephialtini) برای اولین بار از ایران گزارش

(Occipital carina) کامل با یک شیب قوی در خط میانی است. غلاف تخم‌ریز به طول ۱۸ میلی‌متر است. نوک تیغه‌ی پائینی تخم‌ریز دارای لبه پشتی که تا حدودی در میان نوک تیغه‌ی بالایی قرار می‌گیرد (Sheng & Sun, 2002). این زنبور از نواحی پالئارکتیک و از کشورهای اتریش، بوسنی و هرزگوین، بلغارستان، قبرس، چکسلواکی، مصر، فنلاند، فرانسه، آلمان، یونان، مجارستان، ایتالیا، هلند، لهستان، رومانی، روسیه، اسپانیا، سوئیس، تاجیکستان، ترکیه، ترکمنستان، اوکراین، ازبکستان و صربستان گزارش شده است (Oehlke, 1967; Townes, 1969). نمونه‌های اصلی آن به تعداد ۴ عدد از جنس ماده در آزمایشگاه حشره‌شناسی دانشگاه شاهد (تهران) نگه‌داری می‌شود.

برخی از مشخصات شکل‌شناسی این زنبور به این شرح می‌باشد: در حشرات ماده بدن به طول ۱۲ میلی‌متر، بال‌های جلو به طول ۱۰ میلی‌متر، سلول Areolet کمی پهن، دومین رگ‌بال بالای در قاعده‌ی سلول آرنولت قرار دارد. رگ‌بال عرضی سلول میانی در بال عقبی (Nervellus) نزدیک یا در بالای بخش میانی قرار دارد. اولین ترزیت بلند، تقریباً به بلندی ترزیت دوم است. ترزیت دوم با یک شیار مورب آشکار در هر طرف که از قسمت قاعده، در نزدیکی خط وسط، به سمت سوراخ تنفسی قرار دارد. ترزیت‌های سوم و چهارم تقریباً همیشه دارای برآمدگی‌های گره مانند ریز انتهایی و میانی هستند. قطعه‌ی زیرپیشانی (Clypeus) سیاه تا سفید متمایل به زرد، بخش فوقانی آن با یک شکاف عمیق متوسط است و به‌ندرت دارای برآمدگی‌های گره مانند ریز انتهایی و میانی است. شیار u شکل پس‌سری

References

- Altay, M. 1966.** Investigations on Biology and Control of *Laspeyresia molesta* Busck in Bursa Province and Marmara region. Istanbul.
- Aubert, J. F. 1969.** Les Ichneumonides Ouest-Palearctiques et leurs hotes , Tome, 2. Pimplinae, Xoridinae et Acaenitinae. Laboratoire d'Evolution des Etres Organises. Paris.
- Bolu, H. 2008.** A New host *Sphenoptera tappesi* Marseul (Coleoptera: Buprestidae) for *Dolichomitus kreichbaumeri* (Schulz) (Hymenoptera: Ichneumonidae) from Turkey. Turkish Journal of Zoology. 32: 225-226.
- Cinar, M., Cimen, I. & Bolu, H. 2004.** Elazığ ve Mardin illeri kiraz agaclarında zararlı olan turler, dogal duflmanları ve onemlileri uzerindeki gozlemler. Turkish Journal of Entomology. 28: 1-11.
- Kalashyan, M. Yu. 1984.** Species of parasites of Armenian metallic wood-borers (Coleoptera, Buprestidae). Biological Journal of Armenia. 37: 986-987.
- Oehlke, J. 1967.** Westpaläarktische Ichneumonidae, Ephialtinae Hymenopterorum Catalogus (new edition). 2: 1-49.
- Sheng, M. L. & Sun, S. P. 2002.** The Genus *Dolichomitus* Smith (Hymenoptera: Ichneumonidae) from North China. Linzer Biologische Beitrage. 34(1): 475-483.
- Townes, H. T. 1969.** Genera of Ichneumonidae, Part 1 (Ephialtinae (Pimplinae), Tryphoninae, Labiinae, Adelognathinae, Xoridinae, Agriotypinae). Memories of the American Entomological Institute. 11: 1-300.

Short Report

First record of *Dolichomitus kriechebaumeri* (Hymenoptera: Ichneumonidae), a larval parasitoid of long horned beetle, *Cerambyx dux* in Iran

Habib Abbasipour¹, Gholamhosein Hasanshahi¹ and Reijo Jussila²

1- Plant Protection Department, College of Agricultural Sciences, Shahed University, Tehran

2- Zoological Museum, Section of Biodiversity and Environmental Sciences, FIN-20014, University of Turku, Finland

Corresponding Author: Habib Abbasipour, habbasipour@yahoo.com

Received: Sep.22. 2012

1 (1) 103-105

Accepted: Feb.17.2013

Abstract

During sampling of Apricot branches in several locations in Fars province (in Bavanat and Khorram-Bid) (Iran) at February and March 2012, a larval parasitoid of long horned beetle *Cerambyx dux* (Col.: Cerambycidae) was found. The ichneumonid parasitoid, *Dolichomitus kriechebaumeri* (syn. *subglabratus*), was reared from the larvae of *Cerambyx dux*, which infests the trunks and twigs of apricot in orchards. *Cerambyx dux* is a new host for *D. kriechebaumeri*.

Keywords: *Dolichomitus kriechebaumeri*, *Cerambyx dux*, new host, Ichneumonidae
